

**Uputa za provedbu postupka
suradničke procjene
Veleučilišta PAR**

Naslov: Uputa za provedbu postupka suradničke procjene Veleučilišta PAR

Izradila: Martina Jurković, mag. oec., v. pred.

Godina izrade: 2024.

Uputa za provedbu postupka suradničke procjene na Veleučilištu PAR donosi Ured za kvalitetu i prihvaća Vijeće Veleučilišta. Ova uputa obuhvaća nekoliko ključnih elemenata koji osiguravaju kvalitetu i učinkovitost procesa suradničke procjene.

Ključni elementi upute za suradničku procjenu:

1. Obaveza sudjelovanja: Svaki nastavnik dužan je sudjelovati u najmanje dvije suradničke procjene tijekom razdoblja od pet godina, pri čemu će biti i promatrač i promatrani nastavnik. Preporučuje se da se procjene provode s različitim kolegijima ili grupama studenata.
2. Edukacija i priprema: Nastavnici trebaju biti educirani o postupcima suradničke procjene putem radionica koje osiguravaju razumijevanje metodologije, etičkih smjernica i tehnika povratne informacije.
3. Postupak evaluacije obuhvaća promatranje nastave i davanje povratne informacije koje uključuju preporuke za poboljšanje.
4. Praćenje i analiza rezultata: Uvedeni su mehanizmi za praćenje primjene povratnih informacija i evaluacija dugoročnih učinaka suradničkih procjena na kvalitetu nastave.
5. Kontinuirano unaprjeđenje nastavnog procesa: Upute naglašavaju važnost kontinuiranog usavršavanja i prilagodbe procesa suradničke procjene na temelju povratnih informacija i rezultata evaluacije.

Ove upute osiguravaju da suradnička procjena bude strukturiran i produktivan proces koji doprinosi profesionalnom razvoju nastavnika i unaprjeđenju kvalitete obrazovanja na Veleučilištu PAR.

KLASA:	600-07/24-04/09
URBROJ:	2170-56-07-24-03
Revizija:	0
Datum revizije:	18.10.2024.
Stranica:	1 - 10
Napisao/la:	Martina Jurković, UQVU
Odobrilo:	Vijeće Veleučilišta

DEKANICA
Izv. prof. dr. sc. Gordana Nikolić, prof. struč. stud.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Suradnička procjena u kontinuiranom unaprjeđenju kvalitete nastavnog procesa	2
3. Postupak provođenja postupka suradničke procjene	5
<i>3.1. Dionici provedbe postupka suradničke procjene</i>	5
<i>3.2. Provedba postupka suradničke procjene.....</i>	6
Literatura.....	8

1. Uvod

Nastavnici na visokim učilištima su upoznati s konceptom suradničke procjene u kontekstu istraživanja i osiguranja kvalitete, no tradicionalno se nastava nije bila podvrgnuta istom stupnju recenziranja.

Gosling (2014) navodi kako je oblici suradničke procjene u visokom obrazovanju variraju, oslanjajući se na različite pretpostavke o svrsi i funkciji ovog procesa, što utječe na autoritet i odnose moći među akademikima. Prema Goslingu (2014) na temelju navedenih razlika, mogu se identificirati tri glavne kategorije kolegijalne recenzije: evaluacijska, razvojna i suradnička.

Evaluacijska procjena fokusira se na ocjenjivanje kvalitete nastave i ishoda učenja, često s ciljem identifikacije slabosti i prijedloga za poboljšanje. Ovaj oblik recenzije može dovesti do povećanja odgovornosti nastavnika, ali također može stvoriti osjećaj pritiska.

Razvojna procjena naglašava proces učenja i profesionalnog razvoja nastavnika. Ova vrsta recenzije potiče dijalog među kolegama, usredotočujući se na zajedničko rješavanje problema i razmjenu iskustava. Razvojna procjena (recenzija) može biti korisna za poticanje inovacija u nastavi i jačanje suradničkih odnosa.

Suradnička procjena, predstavlja kao najučinkovitiji i etički najprihvatljiviji okvir procjene rada nastavnika. Suradnička procjena omogućuje nastavnicima zajednički rad na unapređenju svojih nastavnih praksi. Ovaj pristup ne samo da podržava profesionalno učenje o poučavanju i učenju, već također uključuje aspekte dizajna kolegija i ocjenjivanja. Suradnička procjena potiče otvorenost, povjerenje i zajedničku odgovornost među nastavnicima u visokom obrazovanju, čime se smanjuje hijerarhijski odnos koji može postojati u drugim oblicima evaluacije nastavnog rada.

Suradnička procjena predstavlja jedan od ključnih elementa za podršku profesionalnom razvoju nastavnika u visokom obrazovanju. Ova metoda ne samo da poboljšava kvalitetu nastave, već također doprinosi stvaranju pozitivnog akademskog okruženja koje potiče inovacije i zajedništvo među kolegama. Kroz jasno definirane obaveze i odgovornosti u postupku provedbe suradničke procjene, kao i sustav evaluacije temeljen na objektivnim kriterijima, omogućava se profesionalni razvoj nastavnika te unapređenje obrazovnog sustava.

2. Suradnička procjena u kontinuiranom unaprjeđenju kvalitete nastavnog procesa

Suradnička procjena je konceptualiziran kao proces društvene prosudbe pojedinaca i njihovih proizvoda unutar definirane društvene skupine (Bornmann, 2008). Procjena od strane kolega ključna je značajka samoregulacije unutar struke i „bitna je komponenta znanstvene komunikacije, mehanizam koji olakšava objavljivanje primarnih istraživanja u akademskim časopisima“ (Ware, 2008., str. 1). Ima ključnu ulogu u potvrđivanju znanja i raspodjeli resursa (kroz pregled zahtjeva za stipendije) (Kihara, 2003).

Suradnička procjena, predstavlja važan alat za unaprjeđenje kvalitete nastavnog rada u visokom obrazovanju. Ovaj proces omogućava nastavnicima da dobiju konstruktivne povratne informacije od svojih kolega, što može značajno doprinijeti njihovom profesionalnom razvoju i poboljšanju kvalitete obrazovanja.

Ciljevi suradničke procjene:

1. **Unaprjeđenje kvalitete nastave:** Primarni cilj suradničke procjene je poboljšati kvalitetu nastavnog rada kroz razmjenu iskustava i najboljih praksi među nastavnicima.
2. **Oснаživanje profesionalnog razvoja:** Kroz povratne informacije i sugestije kolega, nastavnici mogu identificirati područja za osobni i profesionalni rast.
3. **Stvaranje pozitivnog okruženja:** Suradnička procjena se odvija u poticajnom okruženju, što potiče otvorenost i suradnju među nastavnicima.

Proces suradničke procjene:

1. **Odabir kolega:** Nastavnici biraju kolege koji će provesti evaluaciju njihovog rada. Ovi kolege trebaju imati relevantno iskustvo i stručnost.
2. **Promatranje nastave:** Evaluatori prisustvuju nastavi kako bi prikupili podatke o metodama poučavanja, interakciji sa studentima i općem tijeku nastave.
3. **Povratna informacija:** Nakon promatranja, evaluatori pružaju povratne informacije koje uključuju pohvale, preporuke za poboljšanje i prijedloge za buduće aktivnosti.
4. **Postupanje na temelju preporuka:** Na temelju primljenih povratnih informacija, nastavnici trebaju implementirati preporuke i pristupiti daljnjem usavršavanju.

Prednosti suradničke procjene:

- **Razmjena znanja:** Omogućava nastavnicima da razmjenjuju ideje i strategije koje su se pokazale uspješnima.
- **Povećanje angažmana:** Uključivanje kolega u proces evaluacije može povećati angažman i motivaciju nastavnika.
- **Poboljšanje odnosa među kolegama:** Suradnička procjena potiče timski rad i jača odnose unutar akademske zajednice.

Gosling (2024) navodi kako Chism (2007., str. 5) pravi razliku između „formativnih evaluacija“ gdje nastavnici dobivaju 'informacije koje mogu koristiti za poboljšanje svoje nastave', koje se mogu ponuditi povjerljivo i mogu biti „neformalne, stalne i široke“ i „sumativne evaluacije“ koje se koriste za donošenje kadrovskih odluka, na primjer, zapošljavanje, promaknuće, mandat, plaća po zaslugama.

Razlikovanjem između središnjih svrha procesa procjene od strane kolega, moguće je razlikovati one oblike procjene od strane kolega čija je središnja svrha evaluacija ili donošenje odluka - na primjer, hoće li unaprijediti člana osoblja, dodijeliti nagradu ili objaviti rad - i one kojima je stručno usavršavanje glavna funkcija (Gosling, 2014). Modeli kolegijalne provjere prikazani su u tablici 1. „Razvoj“ podrazumijeva vrijednosnu prosudbu koja se temelji na pretpostavkama (bez obzira na to jesu li eksplicitne ili ne) o tome što čini 'poboljšanje' u kontekstu učenja i poučavanja (Gosling, 2014).

Tablica 1: Modeli kolegijalne provjere (revizija temeljena na Gosling 2005: str. 14)

Karakteristike	model evaluacije	model razvoja	kolaborativni model
Tko to radi i s kim? (suradnički odnos)	Više osoblje, ili odabrani „evaluatori“ ili „auditori“ procjenjuju ostalo osoblje	Obrazovni programeri promatraju/ocjenjuju pripravnike; ili stručni učitelji pregledaju druge	Nastavnici/suradnici/kolege
Svrha	Identificirati slab učinak, potvrditi probni rad (službeni staž), ocjenjivanje, unapređenje, osiguranje kvalitete, procjena	Demonstrirati kompetenciju/poboljšati nastavne kompetencije; dio akreditiranog predmeta	Unaprijediti nastavu kroz dijalog; sebe i međusobnu refleksiju; potaknuti poboljšanje
Ishod	Izvješće/prosudba	Povratne informacije/izvješće/akcijski plan za poboljšanje nastave i učenja	Analiza, refleksija, rasprava, šire iskustvo, SoTL* aktivnost, poboljšanje poučavanja i učenja

Karakteristike	model evaluacije	model razvoja	kolaborativni model
Status prosudbi recenzije	Na temelju autoriteta, staža i/ili stručnosti	Stručna dijagnoza temeljena na iskustvu i stručnosti	Međusobna razumijevanja i percepcije
Odnos promatrača prema promatranom	Hijerarhija moći/seniorstva	Hijerarhija stručnosti - stručnjak/učenik; tutor/student	Equality/mutuality. Peers share understandings and perceptions.
Povjerljivost	Between manager, reviewer and the reviewee	Between reviewer and the reviewee, might include	Jednakost/uzajamnost. Suradnici dijele razumijevanja i percepcije.

**Scholarship of Teaching of Learning (SoTL)*

Izvor: Gosling, D. (2013) Collaborative Peer-Supported Review of Teaching, in Peer Review of Learning and Teaching in Higher Education: International Perspectives, J.Sachs & M. Parsell, Dordrecht, Springer, p 13 - 31

Dufour (2004.) je također opisao kulturu suradnje kao "snažnu suradnju koja karakterizira profesionalne zajednice učenja kao sustavni proces u kojem nastavnici rade zajedno kako bi analizirali i poboljšali svoju praksu u učionici" (str. 8). Suradničko učenje može značajno doprinijeti profesionalnom razvoju nastavnika u visokom obrazovanju, unaprijediti individualne vještine nastavnika, te potaknuti na daljnji razvoj i profesionalno usavršavanje. Suradnja među nastavnicima u visokom obrazovanju često ima ključnu ulogu u razvoju inovativnih ideja i pristupa nastavi. Suradnički rad i sustavni pristup unaprjeđenju kvalitete obrazovnih procesa dugotrajno doprinose profesionalnom razvoju nastavnika. Inovativne ideje često su rezultat rasprava među nastavnicima. Kroz otvorenu komunikaciju i dijalog, nastavnici mogu razmjenjivati iskustva, strategije i najbolje prakse, što dovodi do novih rješenja i pristupa u nastavi. Ova suradnja ne samo da potiče kreativnost, već i jača zajedništvo među nastavnicima.

Proces ne samo da obogaćuje individualne vještine nastavnika, već također doprinosi stvaranju dinamičnog i poticajnog obrazovnog okruženja koje koristi svim sudionicima.

3. Postupak provođenja postupka suradničke procjene

Provođenjem postupaka suradničke procjene potiče se nastavnike da kroz primjenu novih nastavnih metoda, razmjenu iskustava, davanje i dobivanje povratne informacije od drugog nastavnika, pohvalom, ali i iznošenjem kritičkih mišljenja djeluju na daljnjem razvoju i unapređenju vlastitih nastavnih kompetencija što dovodi do kvalitetnijeg stjecanja znanja, vještina i kompetencija studenata Veleučilišta PAR.

Postupak suradničke procjene pri Veleučilištu PAR uređen je Pravilnikom o provedbi suradničke procjene. U skladu s Pravilnikom tijelo nadležno za provođenje postupka suradničke procjene jest Ured za kvalitetu i Povjerenstvo za kvalitetu Veleučilišta PAR. Uloga Povjerenstva za kvalitetu je koordiniranje, organiziranje i provođenje postupaka vrednovanja, razvijanje unutarnjih mehanizama osiguravanja i unaprjeđenja kvalitete na razini Veleučilišta te organiziranje postupaka suradničke procjene. Po završetku postupka Ured za kvalitetu izdaje potvrde o suradničkoj procjeni po završetku postupka.

3.1. Dionici provedbe postupka suradničke procjene

Vrednovanje od strane kolega nastavnika predstavlja dio istog procesa provođenja suradničke procjene kojim se ostvaruje vrednovanje rada nastavnika čiji se rad u postupku opaža i ocjenjuje.

U provedbi postupka suradničke procjene sudjeluju:

- **nastavnik čiji se rad opaža (opažani) i**
- **nastavnik koji vrši opažanje rada i daje povratne informacije (opažatelj).**

U postupku suradničke procjene sudjeluju dva nastavnika, a provodi se na način da je svaki nastavnik ujedno i opažani i opažatelj.

Postupak suradničke procjene organizira, koordinira i nadzire Ured za kvalitetu i Povjerenstvo za kvalitetu Veleučilišta PAR.

Nastavnici koji sudjeluju u postupku ne smiju biti s iste katedre, kako bi opažani nastavnik dobio objektivniju i relevantniju povratnu informaciju „slušatelja“, koji – iako je nastavnik Veleučilišta – ne posjeduje ekspertizu za pojedino područje i lakše se identificira s (pred)znanjem studenata koji u zadano vrijeme slušaju nastavu na kojoj se provodi postupak suradničke procjene.

Poželjno je da nastavnici budu u istom nastavničkom i / ili suradničkom zvanju, ali mogu biti i različitih zvanja. Parove nastavnika određuju Ured za kvalitetu i Povjerenstvo za kvalitetu u suradnji s katedrama.

Nastavnici koji sudjeluju u postupku suradničke procjene trebaju biti prethodno osposobljeni na radionicama pripreme za suradničku procjenu unutar razdoblja ne dužem od pet godina.

Profesionalno usavršavanje dionika procesa suradničke procjene ključno je za osiguranje da nastavnici imaju potrebne vještine i znanja za učinkovito provođenje procjene, što uključuje razumijevanje metodologije, etičkih smjernica i tehnika povratne informacije. Programe usavršavanja u suradnji s Uredom za kvalitetu razvija i organizira Centar za cjeloživotno obrazovanje Veleučilišta PAR.

Sudjelovanje na radionicama i obrazovnim programima vezanim za vrednovanje i samovrednovanje nastavnika omogućava im da se upoznaju s novim pristupima i alatima koji se koriste u suradničkoj procjeni, što može poboljšati kvalitetu evaluacije i doprinosi profesionalnom razvoju. Ovaj sustav osigurava da nastavnici budu upoznati s najnovijim praksama u obrazovanju i omogućava im da dijele svoja iskustva i strategije s kolegama, čime se potiče zajedničko učenje i inovativnost u nastavnom procesu.

3.2. Provedba postupka suradničke procjene

Proces opažanja nastave u svrhu provođenja postupka suradničke procjene odvija se u fazama koje uključuju:

1. pripremu nastavnika za opažanje sata,
2. opažanje sata,
3. strukturiranu samoprocjenu (samorefleksiju) nastavnika i
4. pružanje povratne informacije.

Opažani i opažatelj dogovaraju termin i način opažanja nastave. Opažatelj je dužan prije započinjanja postupka suradničke procjene proučiti izvedbeni plan i program kolegija kojeg procjenjuje koje mu opažani stavlja na raspolaganje.

Ukoliko se postupak suradničke suradnje treba provoditi na nastavi koja se odvija putem online platforme, opažani nastavnik dužan je opažatelju omogućiti ulazak na online platformu.

Opažani nastavnik započinje nastavni sat predstavljanjem opažatelja i objašnjavanjem njegove uloge na predmetnom satu.

Opažatelj ne postavlja pitanja tijekom nastave i ne sudjeluje u aktivnostima, već sluša predavanje opažanog te promatra nastavne materijale procjenjujući pritom ispunjavanje zadanih ishoda učenja.

Za potrebe provođenja suradničke procjene, koristi se **Obrazac za samoopažanje** (kojeg ispunjava opažani nastavnik) te **Obrazac za opažanje nastavnog procesa – suradnička procjena** (kojeg ispunjava opažatelj).

Obrazac za samoopažanje (kojeg ispunjava opažani nastavnik) nakon završenog promatranog sata.

Standardno trajanje suradničke procjene ograničeno je trajanjem nastavnog sata. Jedan nastavni sat traje 45 minuta. Suradnička procjena može trajati jedan nastavni sat (45 minuta) ili dva nastavna sata (90 minuta). Ovo vrijeme može biti prilagođeno ovisno o specifičnim potrebama nastavnog plana i programa.

Nakon opažanja nastave i ispunjenih Obrazaca oba nastavnika ispunjavaju zajedno obrazac **Očitovanje o provedenoj suradničkoj procjeni**.

Obrasci korišteni u postupku suradničke procjene dostavljaju se Uredu za kvalitetu koji izdaje **Potvrdu o sudjelovanju u postupku suradničke procjene** kojom se potvrđuje sudjelovanje u suradničkoj procjeni. Obrasci korišteni u postupku ostaju kod procijenjenog nastavnika.

Uvid u dokumente korištene u postupku suradničke procjene, osim nastavnika koji su sudjelovali u postupku (opažani i opažatelj), može imati:

- Ured za kvalitetu Veleučilišta PAR,
- Povjerenstvo za kvalitetu Veleučilišta PAR,
- Prodekan za nastavu i
- Dekan.

Dinamika provedbe postupka suradničke procjene:

Obaveza svakog nastavnika u nastavnom ili suradničkom zvanju je sudjelovati u dvije suradničke procjene tijekom razdoblja od pet godina, pri čemu će nastavnici biti i promatrači i promatrani nastavnici. Ova praksa uključuje preporuku da se suradničke procjene provode s različitim kolegijima ili grupama studenata kako bi se osigurao širok spektar iskustava i povratnih informacija.

Postupak kod nezadovoljavajućih vrednovanja nastavnika u postupku suradničke procjene:

Postupak suradničke procjene potrebno je ponoviti, Preporučuje se izmjeni nastavnika opažatelja u postupku suradničke procjene kako bi se osigurala objektivnost postupka.

Literatura

1. Bornmann, L. (2008). Scientific Peer Review: An Analysis of the Peer Review Process from the Perspective of Sociology of Science Theories. *Human Architecture*, 6(2).
2. Chism, N. V. N. (2007). *Peer Review of Teaching: A Sourcebook* (2nd ed) (2 ed.). Bolton, MA: Anker.
3. DuFour, R. (2004). What is a "professional learning community"? *Educational Leadership*, 61(8), 6-11.
4. Gosling, David. (2014). Collaborative Peer-Supported Review of Teaching. DOI: 10.1007/978-94-007-7639-5_2
5. Kihara, H. (2003). The Extension of Peer Review, How should it or should not be done? *Social Epistemology: A Journal of Knowledge, Culture and Policy*, 17(1), 65-77.
6. Sandar, Myo & Kalman, Orsolya. (2022). Collaborative Learning for Professional Development: A Review of Research Methods and Instruments. *Journal of Education in Black Sea Region*. 8. 110-122. 10.31578/jeps.v8i1.283. <https://jeps.ibsu.edu.ge/jms/index.php/jeps/article/download/283/313/858>
7. Ware, M. (2008). *Peer review in scholarly journals: Perspectives of the scholarly community - an international study*. London: Publishing Research Consortium.